

25.8.2025

Aloite sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtiovarainministeriölle

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa haluaa yhdessä ohjaavien ministeriöiden kanssa etsiä itselleen ja muille vastaavassa tilanteessa oleville hyvinvointialueille ratkaisuja näiden hallussa olevien suojeltujen rakennusten ylläpitämiseksi.

Etelä-Savon hyvinvointialue haluaa kiinnittää erityisesti valtiovallan huomion siihen, että sen hallintaan tuli hyvinvointialuetta muodostettaessa yhteensä noin 73 300 neliömetrin verran eri tavoin suojeltuja rakennuksia tai rakennusryhmiä. Suojellut rakennukset sijaitsevat Mikkelin sairaalakampuksella, Vaalijalan osaamis- ja tukikeskuksen alueella Pieksämäellä ja Savonlinnan sairaalamiljöössä.

- Mikkeliissä lain nojalla suojeltuja rakennuksia ovat keskussairaalan alueella Johan Carl Ludvig Engelin vv. 1838–1840 suunnittelema lääninlasaretin kortteli, joka valmistui lokakuussa 1844. Sen vieressä Porrassalmenkadun varressa sijaitsee professori Jussi Paatelan suunnittelema ja vuosina 1932–35 rakennettu lääninsairaala (E-rakennus), joka palveli toisen maailmansodan aikana sotasairaalaana.

Yhdessä näistä muodostuu rakennussuojelulain nojalla suojeltuja tiloja 7 680 neliometriä, joista noin 2500 neliometriä on käyttämättä sisäilmahaasteiden vuoksi. Välittömässä peruskorjaustarpeessa on noin 5 000 neliometriä.

- Kehitysvammaisten kuntouttamiseen ja asumiseen keskittyneen Vaalijalan erityishuoltopiirin siirto hyvinvointialueelle toi mukanaan laajan rakennusryhminä suojellun alueen Pieksämäen Nenonpellossa. Vaativia erityispalveluita eri vammaisryhmille tuottavan Osaamis- ja tukikeskus Vaalijalan alueella Eloisalla on rakennuksia yhteensä 37 630 neliötä. Alueen suunnitteli arkkitehti Yrjö Lindegren, joka on myös suunnitellut Helsingin Olympiastadionin. Vaalijalaa pidetään yhtenä hänen päätöistään.

Etelä-Savon ELY-keskus on suojeluun perustuen estänyt alueella kolmen rakennuksen purkamisen, joissa on sisäilmaongelma ja jotka olivat poissa käytöstä jo ennen kuin

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihe 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Vaalijala siirtyi hyvinvointialueelle. Myös muissa rakennuksissa on vastaavia ongelmia.

Hyvinvointialueen koko taloudelle tuo huomattavan riskin osaamis- ja tukikeskuksen palvelujen käyttö, kun muut hyvinvointialueet vähentävät ostopalvelujaan. Vaalijala tarjoaa erikoissairaanhoidon vertautuvia, kansallisesti ainutlaatuisia erityisen vaativia kuntoutuspalveluja lapsille, nuorille ja aikuisille, jotka tarvitsevat erityistä tukea kehitysvammasta, psyykkisestä voinnista, traumataustasta tai muusta elämäntilanteesta johtuen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on ohjeistanut, että erityisen vaativan sosiaalihuollon yhteistyöstä tulee sopia yhteistyöalueella. Etelä-Savon hyvinvointialue katsoo Vaalijalan tarjoavan myös kansallisesti merkittävää erityisosaamista esimerkiksi rikoksesta tuomittujen kehitysvammaisten ja erityisen vaativan autismituntoutuksen alalla. Tältä pohjalta Vaalijalan suhteen ratkaisuja tulee tehdä ministeriössä kansalliselta pohjalta ja ratkaista samassa yhteydessä rakennuskokonaisuuden problematiikka.

- Savonlinnan 1950-luvulla rakennettu Martti Välikankaan suunnittelema sairaalamiljöö on Savonlinnan keskustaajaman strategisen yleiskaavan kaavaehdotuksessa osoitettu maakunnallisesti merkittäväksi kaupunkikuvallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi, ja viisi alueen rakennuksista on osoitettu suojeltaviksi rakennuksiksi; yksi rakennuksista on entinen sairaanhoitajakoulu, joka ei kuulu Eloisalle. Eloisalla näitä rakennuksia on noin 28 000 neliömetrin verran.

Hyvinvointialueen käytössä on tällä hetkellä näiden kolmen alueen suojelluissa rakennuksista yhteensä noin 66 400 neliömetriä (tiloista Mikkeliä noin 2 500 neliömetriä on käyttämättä sisäilmahaasteiden vuoksi ja purkua odottaa Pieksämäen Nenonpellossa noin 2 000 neliömetriä; ulosvuokrattuna noin 2 400 neliömetriä (Savonlinnassa ISLAB laboratoriokeskus ja Nenonpellossa Sateenkaaren koulu). Tilantarve varsinkin Vaalijalassa voi vähetä merkittävästi, mikäli muut hyvinvointialueet vähentävät vammaispalvelujen ostojaan. Suojellut tilat ovat usein myös vaikeasti tai kalliisti hyödynnettävissä uusien palvelujen käyttöön.

Etelä-Savon hyvinvointialue ymmärtää näiden rakennusten kansallisen ja maakunnallisen historiallisen merkityksen. Hyvinvointialueiden tehtäviin ei kuitenkaan kuulu rakennusperinnön vaaliminen varsinkaan näin laajassa, kymmenien tuhansien neliömetrien mitassa. Hyvinvointialue katsoo, että sen tilojen käyttöön saaman rahoituksen tulisi ensi sijassa kohdentua sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen tuotannon tilojen kuluihin.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Hyvinvointialueen rahoitus muodostui merkittävästi aiottua vähäisemmäksi ja johti lukuisista sopeutusohjelmista huolimatta kahtena ensimmäisen vuotena 76,6 miljoonan euron alijäämään. Tässä tilanteessa vaikeasti hyödynnettävät suojellut rakennukset merkitsevät huomattavaa lisärasitetta hyvinvointialueen varsinaisen tehtävän hoitamiseksi. Rakennusperinnön vaaliminen vie perusoikeuksilla suojattujen sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen resursseja. Etelä-Savon hyvinvointialueen käytössä on noin 35 prosenttia enemmän huonealaa kuin muualla maassa keskimäärin, 2,62 huon²/asukas. Suojeltujen rakennusten suuri määrä rajoittaa merkittävästi hyvinvointialueen tiloihin kohdistuvan talouden sopeutustoimia.

Vaikeasti hyödynnettävät suojellut rakennukset muodostavat hyvinvointialueen taseessa myös pysyvän taloudellisen riskin, johon vastaamista hankaloittaa valtion mutkikas ja uusia epävarmuuksia tuottava investointien ohjausmenettely.

Nimenomaan rakennuksiin liittyvät kustannukset – eivät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimintojen kustannukset – aiheuttavat edeltäviltä organisaatioilta perittyjen poistojen kautta pitkälti Etelä-Savon hyvinvointialueen alijäämiä. Poistojen ja alijäämien määrä on suunnilleen samaa luokkaa. Hyvinvointialueen saama valtionosuus ja omat tulot riittäisivät siis päätehtävien hoitamiseen, mutta investointeja on jo nyt rajoitettava merkittävästi poistojen takia. Tämä merkitsee, ettei Eloisa voi investoida lähivuosina juurikaan tiloihin ja laitteisiin eikä siten myöskään rakennussuojeluun.

Etelä-Savon hyvinvointialue katsoo, että hyvinvointialueiden rahoituksessa on suojeltujen rakennusten suhteen samantyyppinen talousnormiston ja muiden velvoitteiden välinen ristiriita, mihin oikeuskansleri **Tuomas Pöysti** antoi 23.4.2025 päätöksensä. Etelä-Karjalan ja Satakunnan hyvinvointialueiden kantelun aiheena oli hyvinvointialueen talousnormiston ja järjestämisvastuuta määrittävän lainsäädännön välinen ristiriita.

Suojelovelvoitteiden johdosta Etelä-Savon hyvinvointialue ei voi pienentää merkittävästi käyttämiensä tilojen määrää ja saavuttaa tältä osin taloustavoitteitaan, koska sen on noudatettava ELY-keskuksen ym. viranomaisten määräyksiä suojelusta,

Etelä-Savon hyvinvointialue esittää, että hyvinvointialueita ohjaavat ministeriöt tekevät välittömästi selvityksen, miten hyvinvointialueiden suojelovelvoitteilla merkityistä rakennuksista koituvaa taloudellista taakkaa voidaan keventää, suojelua purkaa tai helpottaa hyvinvointialueiden velvoitteita muilla ratkaisuilla ja/tai suojeltujen rakennusten ylläpitoa ja uudelleenkäyttöä rahoittaa erillisesti.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihe 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi